

УДК 342.9

РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Кліменко М. М.

***ННІ земельних ресурсів та правознавства НУБіП України, м. Київ, Україна
afina5000@mail.ru***

Статтю присвячено питанню питання щодо подальшого більш прискіпливого аналізу та вивчення питань застосування норм адміністративної відповідальності в сфері охорони земельних ресурсів України, як засобу захисту прав громадян.

Ключові слова: адміністративне законодавство, адміністративна відповідальність, реформа.

Головне місце в адміністративній реформі нашої держави займають питання пов'язані з відносинами у земельній сфері та земельними ресурсами, ці питання тому так актуальні що саме від їх вирішення залежить подальший рівень зростання економіки нашої держави та зростання добробуту кожного українця. Проведення адміністративної реформи в Україні, на відміну від європейських країн, де йдеться про вдосконалення системи державного управління, передбачає радикальну зміну ідеології діяльності органів судової та виконавчої влади, в якій пріоритетним напрямком є забезпечення законних інтересів людини. В результаті її проведення має бути сформована ефективна система влади, яка б була здатна адекватно реагувати на зовнішні й внутрішні фактори та ризики соціально-економічного розвитку держави. Тому виникає нагальна потреба глибокого вивчення та узагальнення позитивних наслідків і прорахунків реформування земельних відносин в Україні та розроблення на цій основі економічного механізму подальшого їх розвитку.

Демократія та її розвиток в Україні також нерозривно пов'язан з подальшим удосконаленням та реформуванням адміністративної юстиції, яка у цілому передбачає діяльність адміністративних судів щодо розгляду та вирішенню публічно-правових спорів. Тому дослідження цього питання є вкрай важливим, з метою внесення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства, для подальшого захисту прав і свобод громадян в Україні, а також удосконалення системи засобів забезпечення законності у державному управлінні.

Реформування земельних відносин й формування земельного ринку в Україні розпочалося ще у 1991 р. та триває дотепер. Унаслідок здійснення земельної реформи у нашій державі було ліквідовано монополію державної власності на землю, утворилися нові суб'єкти господарювання, засновані на приватній власності, створено передумови для розвитку орендних відносин, триває підготовка до іпотечного кредитування. Однак, кінцевої мети реформування – забезпечення раціонального та ефективного землекористування – досягти так і не вдалось. Головними причинами, що стримують процес успішного завершення земельної реформи і формування повноцінного земельного ринку, є відсутність дієвої нормативно-правової бази та від-

повідної ринкової інфраструктури. Все це створює сприятливі умови для розвитку тіньового ринку, призводить до зниження ефективності землекористування, спотворення територіальної структури земельних ресурсів, скорочення обсягів фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування та занепаду сільськогосподарського виробництва. Проведення адміністративної реформи в Україні, на відміну від європейських країн, де йдеться про вдосконалення системи державного управління, передбачає радикальну зміну ідеології діяльності органів судової та виконавчої влади, в якій пріоритетним напрямком є забезпечення законних інтересів людини. В результаті її проведення має бути сформована ефективна система судової та виконавчої влади, яка б була здатна адекватно реагувати на зовнішні й внутрішні фактори та ризики соціально-економічного розвитку держави, саме цим проблемам присвячено велику кількість праць відомих науковців адміністративістів, серед яких такі авторитетні українські вчені, фахівці з адміністративного права, як: Додіна Є. В., Тадевосяна В. С., Аверьянова В. Б., Маслянікова М. Я., Козлова Ю. М., Голосніченко І. П., Стахурського М. Ф., Битяк Ю. П., Калюжного Р. А., Шкарлупа В. К., Тищенко М. М., Курило В. І., Ківалова С. В., Колпакова В. К., Перепелюка В. Г., Комзюка А. Т., Васильєва А. С.

Метою статті є розгляд і з'ясування проблем правової бази регулювання земельних відносин в рамках адміністративної реформи та вироблення пропозицій для розвитку ефективного, прозорого ринку земельних ресурсів, забезпечить захист прав та інтересів усіх його учасників, раціональне та ефективне землекористування, подальший розвиток інституту приватної власності на землю.

Нині Україна прагне до становлення повноцінної і зрілої системи демократії для якої характерні повага прав і свобод окремої особи, підпорядкування держави інтересам розвитку людини в його цілісності і різноманітності. Україна пройшла складний шлях відновлення національної незалежності і суверенітету. Сьогодні в країні відтворені усі атрибути державності, діє національна система управління, її внутрішні і зовнішні органи і елементи. Формується ринкова економіка, яка базується на приватній власності. Хоча і повільно, але йде становлення національної буржуазії, особливо дрібної і середньої. Відновлюють свої позиції національні традиції, українська культура і українська мова. Зроблені вагомі кроки для возз'єднання України з євроатлантичним простором і входження нашої країни в такі його системи, як Североатлантичний альянс і Європейський Союз. Україна за період відновлення незалежності стала членом багатьох міжнародних організацій, у тому числі і таких потужних світових фінансово-економічних систем, як МВФ і Світовий банк. Ми отримали статус країни з ринковою економікою і знаходимося в кроці від входження у світову організації торгівлі. Проте процес створення демократичної системи в Україні ще не носить безповоротного характеру, оскільки у нас не створена модель так званого народного капіталізму. На такому складному етапі розвитку національних українських реформ безперечно одне з найважливіших місць займає адміністративна реформа, а також реформування аграрного сектора держави [1 с.8-9].

Пріоритетність розвитку агропромислового комплексу та соціального розвитку села в національній економіці зумовлюється винятковою значущістю та незамінністю вироблюваної продукції сільського господарства в життєдіяльності людини і су-

спільства, потребою відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури.

Основні засади державної аграрної політики спрямовані на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору національної економіки на період до 2015 року, системності та комплексності під час здійснення заходів з реалізації державної аграрної політики всіма органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Державна аграрна політика що проводиться у рамках аграрної реформи базується на національних пріоритетах і враховує необхідність інтеграції України до Європейського Союзу та світового економічного простору.

Основними складовими державної аграрної реформи є комплекс правових, організаційних і економічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування аграрного сектору економіки, розв'язання соціальних проблем сільського населення та забезпечення комплексного і сталого розвитку сільських територій [2].

В даний час серед практиків і вчених немає єдиного усталеного думки про сутність, зміст поняття «аграрна реформа». У ряді публікацій окремі автори ототожнюють поняття «аграрна» і «земельна» реформа, розглядаючи аграрну реформу як вдосконалення земельних відносин і систему заходів земельного устрою за активної участі держави в цьому процесі.

При цьому стверджується, що «аграрна реформа» – не тільки економічне поняття, а й політичне, відображає ставлення держави і селянства. У категоріях «земельна» та «аграрна» реформа є дуже багато спільних елементів, але разом з тим аграрна реформа більш широке поняття, вбирає в себе поняття реформи земель сільськогосподарського призначення.

Для земельної та аграрної реформи спільними є питання, пов'язані з системою земельних відносин: земельний податок, орендна плата, ціна землі, захист суб'єктів земельних відносин, ведення екологічно безпечного землеробства, створення умов для рівноправності всіх форм господарювання і так далі. Крім того, земельна реформа включає питання землеустрою, управління земельними ресурсами, перерозподілу земель, їх охорони і раціонального використання, обліку і руху, росту родючості, організації землевпоряджувального проектування і природокористування, проведення природоохоронних робіт та ін.

Земельна і аграрна реформи розрізняються по об'єктах і предметі реформування. Так, аграрна реформа здійснюється, як правило, тільки на землях сільськогосподарського призначення, земельна ж – на землях державного, лісового і державного фондів, землях міст, селищ і сільських населених пунктів, землях промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони і ті. У свою чергу, аграрна реформа, окрім земельних стосунків, розглядає також питання ринку продовольства, формування інвестиційної політики і структурної перебудови, управління і державного регулювання економічних стосунків, соціального розвитку, стимулювання повноцінної реалізації ресурсів сільського господарства.

Таким чином, очевидно, що категорія «аграрна реформа» має ширше поняття в порівнянні з поняттям «Земельна реформа». Аграрна реформа при цьому розглядається як «комплекс заходів по вдосконаленню управління, планування і економічно-

го стимулювання, тобто процес вдосконалення виробничих стосунків». Уточнюючи суть аграрної реформи, автори цієї точки зору відмічають, що вона полягає в посиленні ролі економічних методів і стимулів в управлінні сільським господарством, корінному поліпшенні державного планування, розширенні господарської самостійності і ініціативи підприємств, всемірному впровадженні і вдосконаленні госпрозрахунку, підвищенні відповідальності і матеріальною зацікавленості виробничих колективів в результатах своєї діяльності, а також в тому, щоб за допомогою системи економічних стимулів раціональніше поєднувати інтереси кожного трудівника, підприємства, галузі і суспільства в цілому. Іншими словами, суть аграрної реформи представляється у вдосконаленні виробничих стосунків, без вирішення центрального питання стосунків власності на засоби виробництва. Суперечність такого визначення аграрної реформи, на думку ряду авторів, полягає в тому, що воно спрощує дану категорію до рівня комплексу економічних і організаційних заходів. В цьому випадку під аграрною реформою можна розуміти будь-яку систему організаційно-економічних заходів, спрямованих на розвиток сільськогосподарського виробництва.

Існує і загальне визначення реформи, яка трактується як «перетворення, зміна, перевлаштування» якої-небудь сторони громадського життя (порядків, інститутів, установ), що не міняє основ існуючої соціальної структури, передбачає більш або менш прогресивні перетворення. Аграрна реформа – регульовані державою процеси по вдосконаленню системи виробничих, господарських, фінансових стосунків між державою (фінансовою структурою), сільгосптоваровиробником, переробником, сферою реалізації і споживачем, а також комплекс заходів, спрямований на підвищення продуктивності і престижності праці, здійснення розширеного виробництва, рішення соціальних проблем трудівників села на основі використання досягнень науки, передового практичного досвіду і розвитку технологій механізації ручної праці, виробництв переробки, упаковки, зберігання і доставки споживачеві сільськогосподарської продукції.

Основна ознака перетворень в аграрній сфері несе у своєму змісті зміну організаційно-правових форм і економічних стосунків господарюючих суб'єктів, спрямованих на впорядкування і взаємозв'язок виробничих, господарських і фінансових стосунків не тільки у сфері виробництва, але і у відносинах між виробником і споживачем через взаємозв'язок цін, кількість і якість продукції, а також збут.

Меті аграрної реформи – забезпеченню стійкого росту виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення його економічної ефективності, задоволення потреб суспільства в якісних продуктах харчування і поліпшення соціальних умов в сільській місцевості. Для досягнення цих цілей необхідно було підвищити соціальну активність селян, розвинути у них ініціативу і заповзятливість на основі розширення господарської самостійності, надання права самим розпоряджатися землею, іншими засобами виробництва, зробленою продукцією і вирученими грошовими засобами.

Сільське господарство може стати джерелом росту національної економіки. Крім очевидної масштабності даної галузі, її можливості що до забезпечення економічного зростання демонструє потенціал ринкових і не ринкових підгалузей сіль-

ського господарства, які стимулюють високі темпи зростання в інших секторах економіки за рахунок мультиплікативного ефекту. Згідно з оцінками Світового банку, що базуються на зіставленні показників ряду країн світу, зростання ВВП, обумовлене зростанням сільського господарства, що найменше удвічі ефективніше сприяє скороченню бідності, ніж зростання ВВП, отримане за рахунок інших галузей. Швидке зростання сільського господарства за рахунок впровадження інновацій в інституційній сфері обумовило підвищення продуктивності, прибутковості і сталого розвитку дрібних селянських господарств, що забезпечило масштабне зниження рівня бідності в селах в останні роки в багатьох країнах світу.

Після 2004 р. в аграрному секторі економіки спостерігаються процеси, які характеризують новий етап трансформаційних змін – капіталізація аграрного виробництва на основі концентрації сільськогосподарської землі. Ці процеси є наслідком ринкового вирівнювання доходу та капіталу різних сферах економічної діяльності в умовах незавершеності інституційних трансформацій, що спонукало формування тіньового контролю над розподілом сільськогосподарських земель та тіньового ринку землі. Процеси оренди землі та купівлі-продажу розвиваються стихійно шляхом консолідації великих масивів земель сільськогосподарського призначення в руках окремих юридичних і фізичних осіб. На концентрованих землях за рахунок залучення індустріального та торгово-фінансового капіталу формуються горизонтально та вертикально інтегровані, орієнтовані на експорт структури.

За попередніми оцінками Міністерства аграрної політики, які не враховують загальний стан сільськогосподарських культур після зимівлі, передбачається, що у 2010 р. порівняно з 2009 р. валова продукція сільського господарства зросте на 2,8 % (тобто до 107 млрд. грн.), виробництво зерна становитиме 39–48 млн. т (проти 46 млн. т), а виробництво продукції тваринництва збільшиться на 3–4 %.

Разом з тим необхідно відзначити, що позитивні результати, продемонстровані сільськогосподарським виробництвом, є не так наслідком формування сталої основи економічного зростання галузі, як обумовлені більш-менш сприятливими погодними умовами. Також варто підкреслити, що зазначене зростання сільськогосподарського виробництва не справило істотного позитивного впливу на добробут більшості жителів країни – сільських чи міських споживачів продовольства, ціни на яке у 2009 р. порівняно з 2008 р. зросли на 12 %. Якщо країна розвивається за рахунок лише відновлення великого товарного виробництва в аграрному секторі та перерозподілу трудових ресурсів на користь зростання в несільськогосподарських секторах, це призводить до трудової міграції, концентрації бідності в сільській місцевості, сприяє зростанню розриву в рівні доходів між містом і селом, що зумовлює політичну напруженість і нестабільність в економічному зростанні.

Досягнення цілей економічного розвитку за рахунок сільського господарства базується на засадах сільського розвитку, дрібно товарного сільськогосподарського виробництва, орієнтованого на внутрішні продовольчі ринки. Динамічний сільський розвиток може забезпечити економічне зростання на основі підвищення доходів не захищених верств населення, сприяти значному скороченню сільської бідності. Наявним практичним доказом ролі сільського господарства як основного інструмента скорочення бідності Світовий банк вважає приклад Китаю, де стрімке зростання

дрібнотоварного аграрного виробництва за 20 років сприяло зниженню сільської бідності з 53 % в 1981 р. до 8 % у 2001 р.

У 2010 р., як і в середньостроковій перспективі, великотоварне виробництво в аграрній сфері збереже свою значущість. Разом з тим триватиме деградація села як середовища життєдіяльності українського суспільства та соціальної і природо-ресурсної бази розвитку економіки, передусім аграрної.

Зайнятість в аграрному секторі продовжуватиме скорочуватися, що є об'єктивним наслідком зазначених вище процесів у сільськогосподарському виробництві. Відповідно до сформованих тенденцій зменшуватиметься й загальна зайнятість у сільській місцевості. Триватиме деградація людського капіталу села. Наслідком такого розвитку подій у кінцевому підсумку може бути остаточне розорення сільських домогосподарств, втрата само забезпеченості країни традиційною продовольчою продукцією, зростання соціального напруження в суспільстві, екологічна та демографічна катастрофа[4].

Дослідження показали, що основними результатами аграрних перетворень є економічні, соціальні і екологічні результати. Економічні результати аграрної реформи проявляються через здатність аграрного сектора економіки, агропромислового виробництва створювати економічний ефект, забезпечувати досягнення стійкого економічного зростання виробництва продукції, надійне задоволення громадських потреб в продуктах харчування і сільськогосподарській сировині при оптимальних витратах праці і засобів. До економічних результатів слід віднести також міру використання наявних в АПК нашої країни продуктивних сил. Соціальні результати проявляються в умовах праці, життя і побуту населення, працівників, зайнятих в агропромисловому виробництві, обслуговуванні, культурі, охороні здоров'я і тому подібне. Ці результати мають дуже велике значення і є також основними, оскільки вони в кінцевому рахунку визначають відношення людей до праці, їх трудову активність в розвитку ефективного виробництва.

Екологічні результати проявляються у безпосередньому впливі заходів реформи на стан природного довкілля, рівень її збереження і раціонального використання. Центральним методологічним питанням є обґрунтування критерію ефективності аграрної реформи. Лише на основі рішення його створюються об'єктивні передумови для того, щоб витримати єдину методологічну і методичну основу, забезпечити взаємну узгодженість в оцінці ефективності. Вибір такого критерію має принципово важливе значення для обґрунтування усієї системи показників оцінки ефективності аграрної реформи. Очевидно, критерій ефективності аграрної реформи повинен відбивати, передусім, головні меті реформування АПК і основні шляхи їх реалізації.

Належно сформована правова база регулювання земельних відносин створить передумови для розвитку ефективного, прозорого ринку земельних ресурсів, забезпечить захист прав та інтересів усіх його учасників, раціональне та ефективне землекористування, подальший розвиток інституту приватної власності на землю. Однак більшість законодавства розрізняє регулює ту чи іншу сферу без узгодження правової системи, а в окремі законодавчі акти уже через день-два з часу їх прийняття вносять зміни і доповнення. Такий стан свідчить про недосконалість самого про-

цесу законопроектної роботи та брак відповідальності за підготовлений і прийнятий законодавчий акт [5, с. 62-63].

Згідно зі статтею 13 Конституції України [6] земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу, яке від його імені здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Земля – є основним національним багатством нашої держави, має особливу цінність, яка, безсумнівно, відрізняє її від будь-якого іншого об'єкта матеріального світу, є базисом для розміщення різних продуктивних сил, вона завжди була й буде головним джерелом існування, основою господарської діяльності, яка в свою чергу визначає мету і характер всіх сучасних економічних процесів. Така цінність передбачає концентрацію навколо неї різного роду інтересів суб'єктів господарської та підприємницької діяльності, також інших суб'єктів цивільно-правових відносин. Незважаючи на те, що в даний час земельна сфера значно поступається у своїй ліквідності іншим сферам громадянської активності, вона все ж привертає до себе особливу, не завжди правомірне, увагу суб'єктів земельних правовідносин.

Реалізація прав на землю передбачає порядок, умови і форми їх здійснення, дотримання зобов'язань, дозволів і заборон [7, с. 6]. У системі земельного законодавства України діють різні нормативно-правові акти, головними серед них можливо назвати Земельний кодекс України, та Кодекс України про адміністративні правопорушення, при цьому головним джерелом усіх галузей права, є Конституція України.

Практика реалізації адміністративними судами України своїх повноважень, у земельній сфері, показує необхідність розвитку чинного законодавства, оскільки недоліки законодавства та неправильне його застосування породжують помилки у правозастосовній діяльності, де у регулюванні правовідносин у сфері охорони земельних ресурсів відіграють саме норми адміністративного законодавства.

Норми земельного законодавства України, містяться не тільки у Земельному кодексі України [8], а інших нормативно-правових актах, які мають відношення до різних галузей національного законодавства України. І якщо розглядати адміністративну відповідальність за правопорушення у земельній сфері, то саме у главі 7 КУпАП і міститься абсолютна їх кількість. Хоча адміністративна відповідальність за правопорушення, що пов'язані із земельними відносинами передбачаються і в інших главах КУпАП. Так, склад порушення, за яке винна особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності, знаходиться у ст. 97 КУпАП, якою встановлена адміністративна відповідальність за самовільне будівництво будинків або споруджень. Також може бути встановлена адміністративна відповідальність за потрапу посівів, псування або знищення зібраного врожаю сільськогосподарських культур, пошкодження насаджень колективних сільськогосподарських підприємств, інших державних і громадських чи фермерських господарств, цій склад порушення, знаходиться у ст. 104 КУпАП.

Поняття адміністративного правопорушення розкрито у ст. 9 КУпАП[9], згідно з якою адміністративним правопорушенням (проступком) визначається протиправ-

на, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративне правопорушення завжди є противоправною дією(бездіяльністю), тобто діянням, забороненим не тільки адміністративним законодавством, але й іншими нормативно-правовими актами.

Адміністративні порушення норм земельного законодавства є найбільш поширеними, а тому питання правового регулювання цих відносин неможливо звести тільки до застосування цих та інших норм адміністративного законодавства. Необхідно враховувати й інші нормативно-правові акти, які передбачають адміністративну відповідальність за земельні правопорушення [10 с.140]. Так частина друга ст. 211 Земельного кодексу України, встановлює, що законодавством України може бути передбачена відповідальність і за інші земельні правопорушення: так ст. 254 Кримінального кодексу[11] передбачає відповідальність за безгосподарне використання земель, ст. 53-2 Кодексу про адміністративні правопорушення – за приховування або перекручення даних земельного кадастру. У той же час інші закони, наприклад Закон «Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ і організацій за порушення у сфері містобудування» від 14.10.1994 року [12] породжують правові колізії.

Саме тому дуже необхідним, з метою рішення проблем неефективного державного управління земельними ресурсами та землекористуванням, а також з метою належної реалізації фізичними та юридичними особами прав на землю в Україні, є прийняття єдиного законодавчого акта, зводу законів України про землю, якій би регулював усі земельні відносини[13].

Виходячи з вище вказаного, можливо зробити висновок, що подальше реформування та удосконалення чинного земельного законодавства нашої держави є вкрай необхідною та важливою умовою побудови нової демократичної України, і безумовно потребує більш прискіпливого подальшого аналізу та вивчення, в силу своєї актуальності та новизни.

У цілому питання щодо подальшого більш прискіпливого аналізу та вивчення питань застосування норм адміністративної відповідальності в сфері охорони земельних ресурсів України, як засобу захисту прав громадян є дуже важливим і вимагає додаткового вивчення тих проблем, що виявляються на даний час.

Список літератури

1. «Украина и Россия на пути к демократии: особенности переходного периода/ [Под общей ред. О. И. Соскина]. – К. : Изд-во «Институт трансформации общества», 207. – 208 с.
2. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 1, ст.17) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2982-15>
3. Лекція Прем'єр-міністра України Миколи Азарова у Київському національному економічному університеті // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article;jsessionid=5CC3838A9E406A0AB42892D48145A271?art_id=244574706&cat_id=244313479

4. Національна доповідь НАН України Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / [За заг. ред. В. М. Гейця]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с. : [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.nbuv.gov.ua/books/2010/10nandop/index.html>
5. Реформа публічного управління в Україні. Виклики, стратегії, майбутнє. [Монографія]– К. : Вид. «К.І.С.», 2009 – 239 с.
6. Конституція України від 28.06.96. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
7. Семчик В. І. До питання про механізм реалізації права на землю громадянами та юридичними особами / В. І. Семчик// Право України. – 2009. – № 9. – С.6-10
8. Земельний кодекс України від 25.10.2001 : [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2768-14>.
9. Кодекс адміністративного судочинства: за станом на 06.07.2005 р./ Верховна Рада України. – Офіц.вид. – К. : Парлам. Вид-во, 2007. – 545 с.
10. Світличний О. І. Щодо систематизації норм адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства / О. І. Світличний// Право України – 2010. – № 6. – С. 138-141.
11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 : [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>
12. Закон України «Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування» від 14.10.1994 №208/94-ВР : [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=208%2F94-%E2%F0>
13. Світличний О. Щодо систематизації норм адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства / О. Світличний // Право України. – 2010. – № 6. – С. 138-141.

Кліменко М. М. Застосування норм адміністративної відповідальності в сфері охорони земельних ресурсів України / М. М. Кліменко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : Юридические науки. – 2011. – Т. 24 (63). № 2. 2011. – С. 320-328.

Статтю присвячено питанню питання щодо подальшого більш прискіпливого аналізу та вивчення питань застосування норм адміністративної відповідальності в сфері охорони земельних ресурсів України, як засобу захисту прав громадян.

Ключові слова: адміністративне законодавство, адміністративна відповідальність, аграрна реформа.

Klimenko M. Reform of administrative relations in the field of Land Resources of Ukraine, problems and socio-economic impacts / M. Klimenko // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2011. – Vol. 24 (63). № 2. 2011. – P. 320-328.

The article is devoted to the issue of further more thorough analysis and study on the application of administrative liability in the field of Land Resources of Ukraine, as a means to protect the rights of citizens.

Keywords: administrative law, administrative liability, agrarian reform.

Поступила в редакцію 27.10.2011 г.